Aan

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt Winningsplan Havenmond/Waddenzee
Postbus 111
9200 AC Drachten

Harlingen, 9 juli 2026

Betreft: zienswijze ontwerp-besluit uitbreiding zoutwinning

Inleiding

Langs deze weg maakt de Waddenvereniging (mede namens de organisaties die onder aan deze zienswijze genoemd worden) gebruik van de mogelijkheid haar zienswijze te geven over de besluitvorming over aangevraagde uitbreiding van zoutwinning onder UNESCO Werelderfgoed Waddenzee door het Duits-Nederlandse bedrijf ESCO/Frisia Zout B.V[1].

De Waddenvereniging streeft al sinds oprichting naar behoud, herstel en goed beheer van natuur, landschap en milieu en van de ecologische en cultuurhistorische waarden van het waddengebied, waaronder begrepen - maar niet uitsluitend - het noordelijk zeekleigebied, de Waddeneilanden, de Waddenzee en de Noordzee als onvervangbare en unieke natuurgebieden en iedereen met belangstelling voor het waddengebied met elkaar in contact te brengen en te verenigen.

Wij vinden mijnbouw is onverenigbaar met de Werelderfgoedstatus van de Waddenzee. Dat beleid hanteert UNESCO al vele jaren en is binnen het VN Werelderfgoed Comité als zodanig formeel afgesproken in 2013. We mogen verwachten dat Nederland als verdragspartij dit besluit uitdraagt daar waar mijnbouw en de bescherming van werelderfgoed elkaar raken. [2] Dat is overduidelijk niet het geval bij het gepubliceerde ontwerp- instemmingsbesluit. Het uitgangspunt dat mijnbouw en de werelderfgoed status van de Waddenzee onverenigbaar zijn werd erkend en herhaald door het vorige Kabinet in haar besluit eind 2025 dat nieuwe delfstofwinning (aardgas) onder de Waddenzee niet wenselijk is. De Minister van KGG schreef daarover aan de Kamer[3]: *"De Waddenzee is een uniek natuurgebied. Niet alleen uniek in Nederland, maar ook uniek in de wereld. Om die reden is dit gebied bekroond tot Unesco Werelderfgoed."* Net als de aanvraag voor het uitbreiden van zoutwinning dateerde de aanvraag voor gaswinning onder de Waddenzee vanuit bij Ternaard van voor de wijziging van de Mijnbouwwet op 1 mei 2024. Sinds deze datum moet de instemming met een nieuw winningsplan voor de Waddenzee worden geweigerd. Toch vond de regering dat het niet wenselijk was dat nieuwe gaswinning onder de Waddenzee

[1] De naam van het bedrijf wordt in diverse stukken niet eenduidig gebruikt viel ons op. Soms gaat het om K&S, ESCO of Frisia. De aanvraag werd ingediend door Frisia B.V.
[2] https://whc.unesco.org/en/decisions/5018/
[3] 28 november 2025, KGG / 102593871, https://open.overheid.nl/documenten/68d066b5-e07a-46df-a67f-990600879880/file

zou aanvangen. Dit resulteerde in een overeenkomst tussen de overheid en NAM waardoor nieuwe gaswinning onder de Waddenzee definitief van de baan is.

Vanwege de impact van delfstofwinning op de unieke waddennatuur maken wij ons grote zorgen over de plannen voor het winnen van extra zout. De gevolgen van gas- en zoutwinning voor de waddennatuur zijn nagenoeg vergelijkbaar. Waarbij opgemerkt dient te worden dat de voorspelde bodemdaling door zoutwinning van een vele malen grotere orde is. De grootste schade wordt veroorzaakt door de diepe bodemdaling waarbij de gehanteerde voorspelling is dat het aangevraagde winningsplan zal leiden tot 162 cm bodemdaling (met een onzekerheidsmarge van 10%, het kan dus ook 184 cm zijn). Deze werkt door aan de oppervlakte.

Uit recente wetenschappelijk onderzoek blijkt overduidelijk dat die aanzienlijke bodemdaling zorgt voor een verandering in sedimentsamenstelling van het deel van de Waddenzee (Ballastplaat) waaronder zout wordt gewonnen. Die verandering in het sediment grijpt in op zowel het voorkomen van, als de aantallen organismen in de zeebodem (denk aan slakjes, wormen of schepdieren). Die verandering grijpt weer in op de aanwezigheid van voldoende voedsel voor beschermde vogelsoorten en vissoorten die datzelfde deel van de Waddenzee als belangrijke foerageerplek hebben. Hetgeen weer van invloed is op andere dieren hogerop in de voedselketen ter land, ter zee of in de lucht.

Kotgezegd zien wij dat de uitbreiding van de bestaande winning van de ene delfstof (zout) verglijkbare, zo niet grotere, effecten kan hebben op de natuur van Werelderfgoed Waddenzee als extra winning van de andere delfstof (aardgas). Wij vragen ons af waarom het Kabinet een andere maatstaf lijkt te hanteren bij zoutwinning dan bij gaswinning. De vraag ligt dan ook voor of de Nederlandse regering alle mogelijke effecten van extra zoutwinning voldoende in kaart heeft kunnen brengen, of het ontwerp-besluit op basis van de meest de meest actuele wetenschappelijke kennis is genomen en of alle relevante informatie voor burgers en andere belanghebbenden ter inzage is gelegd. Daarbovenop is de vraag gerechtvaardigd of de Nederlandse regering alle middelen in zal en wil zetten om grootschalige nieuwe zoutwinning onder het Unesco Werelderfgoed te voorkomen.

Unesco werelderfgoed

In antwoord op vragen van de PVV-fractie in de Tweede Kamer liet de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) weten dat: *"de bescherming van een Werelderfgoed een internationale verplichting [is], die voortvloeit uit het Werelderfgoedverdrag. De bescherming van UNESCO-Werelderfgoed is een grote verantwoordelijkheid. Dit erfgoed is niet alleen voor ons van bijzonder belang maar ook voor burgers uit de rest van de r wereld, en niet alleen de huidige generatie maar ook voor hen die na ons komen. We moeten daarom zeer zorgvuldig met dit erfgoed omgaan".*[4] Wij zijn het eens met het hierboven weergegeven standpunt van de Minister van OCW over de Werelderfgoederen en gaan er van uit dat dit de visie is van het gehele Kabinet en het Kabinet daar ook in eenheid naar handelt bij haar

[4] https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20250612/verslag_van_een_schriftelijk/document3/f=/vmogihjq84q1.pdf

besluit over het al dan niet instemmen met een aanvraag voor uitbreiding van zoutwinning onder de Waddenzee.

Niet alleen natuurorganisaties, waterschappen, regionale overheden, lokale overheden en vele natuurliefhebbers maken zich zorgen over het behoud van het Werelderfgoed. Ook Het VN Werelderfgoed Comité maakt zich zorgen over het behoud van de Outstanding Universal Values van de Waddenzee. In diverse besluiten wijst het VN Comité er herhaaldelijk op dat delfstofwinning onverenigbaar is met de Werelderfgoedstatus.[5] Ook sprak het Werelderfgoed Comité haar ernstige zorg uit over specifiek zoutwinning en uitbreiding van bestaande zoutwinning. In dat kader drong het VN Comité er bij de Nederlandse regering erop aan geen toestemming te verlenen voor zoutwinning en te overwegen de bestaande zoutwinning te beperken of te stoppen.[6] Het gepubliceerde ontwerp-besluit doet precies het omgekeerde.

Wij verzoeken u dan ook om in lijn met het dringende verzoek van het VN-Werelderfgoed Comité deze extra zoutwinning niet toe te staan, en op z'n minst geen eindoordeel te geven over de aanvraag voordat er een heritage impact assessment heeft plaatsgevonden, en deze conform paragraaf 172 van de Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention te delen met het Werelderfgoedcomité.[7] Juist omdat er wetenschappelijke onzekerheid bestaat over de langetermijn effecten van bodemdaling op de sedimentdynamiek, de samenstelling van de zeebodem in het winningsgebied, de natuurwaarden van de Waddenzee en de veerkracht van het intergetijde-gebied dient bij een definitief besluit door het Kabinet het voorzorgsbeginsel extra zwaar te wegen.

Nut en noodzaak

In het ontwerpbesluit wordt aangegeven dat zoutwinning essentieel is voor de energietransitie. Wat daar ook van zij, zout is geen schaars goed in de ondergrond. In een gebied dat zich uitstrekt over een groot deel van Noordwest Europa bevindt zich een dikke laag van hoogwaardig zout. Zout is dus in ruime hoeveelheid aanwezig in de ondergrond van Nederland of andere EU Lid Staten. Zout hoeft niet uitsluitend uit Nederland te komen om bij te dragen aan de hoognodige energie-transitie. Het is onduidelijk waarom het Kabinet lijkt te kiezen voor grootschalige uitbreiding van bestaande zoutwinning terwijl de Minister van KGG onlangs nog aan de Tweede Kamer liet weten dat zoutwinning niet van nationaal belang is.[8] In dit kader het misschien goed om te benadrukken dat indien zout maatschappelijk noodzakelijk is daaruit niet als vanzelfsprekend volgt dat uitgebreide winning van zout onder het UNESCO Werelderfgoed Waddenzee noodzakelijk is.

In het ontwerpbesluit wordt verwezen naar Kamerstuk 29023 nr 590.[9] Er wordt tevens verwezen naar de Nationale agenda ondergrondse waterstofopslag als onderbouwing voor het belang van zoutwinning.

---

[5] https://whc.unesco.org/en/decisions/8297/ , https://whc.unesco.org/en/decisions/8577/ ,
[6] https://whc.unesco.org/en/decisions/8297/ , https://whc.unesco.org/en/decisions/8577/
[7] https://whc.unesco.org/document/222376 , https://whc.unesco.org/en/decisions/8746/
[8] Achtergronddocument over het belang van zoutwinning | Tweede Kamer der Staten-Generaal
[9] https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29023-590.html

Echter, in de Kamerbrief wordt opgemerkt dat: 'voor opslagdoeleinden moeten nieuwe cavernes ontwikkeld worden, bestaande zoutcavernes zijn in de regel ongeschikt.' Dit leidt tot de vraag of de cavernes onder de Waddenzee überhaupt geschikt zullen zijn voor de opslag van waterstof? Daarnaast is de vraag of het wenselijk is om waterstofopslag te realiseren onder het Werelderfgoed Waddenzee, en of er al zicht is op de mogelijke impact op het Werelderfgoed?

Onvolledigheid informatie

In het winningsplan noemt Frisia diverse onderliggende stukken en verwijst daar in het plan ook naar. [10] Deze stukken zijn ten onrechte niet ter inzage gelegd bij het ontwerp voor de instemming met het winningsplan. Bij de ter inzagelegging ontbreekt ook de oorspronkelijke aanvraag en de daaropvolgende stukken. Er is uit de ter inzage gelegde stukken niet op te maken wat nu precies achtereenvolgens is aangevraagd. Zo blijkt bijvoorbeeld uit de tabel op p.ii van de actualisatie winningsplan v1.4 dat er verschillende wijzigingen en actualisaties zijn aangevraagd. In de actualisatie winningsplan v1.4 wordt onder 4.1.5 verwezen naar bijlage 3 van de actualisatie winningsplan. Hierin wordt blijkbaar een berekening van de kosten van de zandsuppleties gegeven. Hiervoor moet ook een berekening van de volumes gemaakt zijn. We verzoeken u deze bijlage bij dit winningsplan v1.4 openbaar te maken omdat dit relevante milieu-informatie betreft. Mocht de berekende volumes voor de zandsuppleties elders berekend zijn, dan verzoeken wij u deze informatie alsnog ter inzage te leggen. In bijlage 7 wordt gebruikt gemaakt van diverse cijfers die niet te herleiden zijn tot een bron. Zo wordt er bijvoorbeeld gesproken over een belasting van 0.02-0.16 mm/jaar na-ijling, waarbij verwezen wordt naar figuur 10, maar figuur 10 vermeld enkel m3/jaar en Mton/jaar. Onduidelijk is dus de onderbouwing/berekening van deze cijfers. We verzoeken dan ook om alle bijbehorende en onderbouwende stukken rondom dit winningsplan alsnog ter inzage te leggen, zodat wij hiervan kennis kunnen nemen en deze mee kunnen nemen in een zienswijze.

Ook valt op dat het voorliggende besluit en de besluiten waarop het aangevraagde winningsplan voortborduurt gebaseerd lijken op een stokoude Passende Beoordeling die ten grondslag ligt aan de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. Strikt genomen lijkt de Staatssecretaris voor Mijnbouw deze naast zich neer te kunnen leggen, maar dat geldt niet voor het gehele Kabinet. De vraag is dan ook gerechtvaardigd of instemming met een nieuw winningsplan mogelijk is zonder toetsing aan de natuurbeschermingswet door het betreffende bevoegde gezag. Iets dat ook in debatten met de Tweede Kamer over dit winningsplan genoemd werd.

Belanghebbenden zoals de Waddenvereniging en anderen hebben hierdoor niet kunnen beoordelen of het ontwerp-besluit zorgvuldig is voorbereid en worden daardoor mogelijk ook in hun mogelijkheden beperkt om een volledige zienswijze in te dienen die zich kan richten op alle aspecten van het project 'uitbreiding zoutwinning onder de Waddenzee'.

Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit

Op dit moment is onduidelijk of er dit winningsplan en de daarbij behorende mitigerende maatregelen

[10] Zie p.24 actualisatie winningsplan

een aanvraag voor een Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit is gedaan. Op grond van artikel 3:19 Algemene wet bestuursrecht dient u te bevorderen dat de initiatiefnemer in kennis wordt gesteld van andere op aanvraag te nemen besluiten waarvan u redelijkerwijs kunt aannemen dat deze nodig zijn voor de door de aanvrager te verrichten activiteit. Gelet op de aard, omvang en potentiële effecten van de aangevraagde activiteit ligt het voor de hand dat een omgevingsvergunning voor een Natura-2000 activiteit noodzakelijk is. Wij gaan er dan ook van uit dat u Frisia erop zult wijzen dat zij pas gebruik kunnen maken van een eventueel nieuw winningsplan, als zij tevens beschikken over een Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit.

De in het nieuwe winningsplan toegestane te winnen hoeveelheden overschrijden de maximaal te winnen bruto hoeveelheid zout van 1,35 Mm3 per jaar, zoals vermeld in voorschrift 7 van de oude natuurvergunning. Daarnaast zijn bijvoorbeeld de diepere en uitgebreidere dalingskom met een hogere dalingssnelheid niet getoetst in het kader van een natuurvergunning. Ook de noodzakelijke zandsuppleties zullen beoordeeld moeten worden. Ook de stikstofdepositie, die door het project zoutwinning veroorzaakt worden, zal beoordeeld moeten worden. Zo is bijvoorbeeld onduidelijk hoeveel stikstofdepositie er veroorzaakt wordt op de Grijze duinen als zandsuppleties voor dit project uitgevoerd moeten worden. De grijze duinen zijn gekwalificeerd als prioritair habitat onder de Habitatrichtlijn. Dit betekent dat deze extra bescherming genieten vanwege het risico dat deze unieke natuur loopt om wereldwijd te verdwijnen.

Voor de nieuwe natuurvergunning is dan ook een nieuwe passende beoordeling noodzakelijk, waarbij uitgegaan zal moeten worden van het gehele project zoutwinning als nieuw project.
Gezien de nieuwe (wetenschappelijke) inzichten is het zeer de vraag of er een nieuwe natuurvergunning zal kunnen worden verleend. Zo zal er onder andere niet voldaan kunnen worden aan de voorwaarden van de hand-aan-de-kraan, waarover in een volgende paragraaf van deze zienwijze meer.

Kaderrichtlijn Water

Het ontwerpbesluit bevat geen beoordeling aan de Kaderrichtlijn Water (Richtlijn 2000/60/EG), terwijl de zoutwinning plaatsvindt onder de Waddenzee, een aangewezen KRW-oppervlaktewaterlichaam. Uit het ontwerpbesluit volgt dat de aangevraagde uitbreiding van de zoutwinning leidt tot extra bodemdaling onder de Waddenzee. Dergelijke bodemdaling kan niet alleen gevolgen hebben voor de Natura 2000-doelstellingen, maar ook voor de ecologische toestand van het KRW-waterlichaam. Daarbij kan onder meer worden gedacht aan veranderingen in de hydromorfologische kwaliteitselementen zoals de diepteverhoudingen, stromingsomstandigheden en sedimentatieprocessen. Evenmin kan zonder nadere onderbouwing worden uitgesloten dat dergelijke veranderingen gevolgen hebben voor de andere kwaliteitselementen die de ecologische toestand bepalen, te weten de biologische en fysisch-chemische kwaliteitselementen.

Op grond van artikel 4 KRW geldt er voor de toestand van de Waddenzee een verbeteringsgebod en een verslechteringsverbod. Het Hof van Justitie heeft in het Wezer-arrest geoordeeld dat een lidstaat zijn goedkeuring voor een project moet weigeren wanneer dat project de toestand van het betreffende

waterlichaam kan verslechteren of het bereiken van een goede toestand van oppervlaktewaterlichamen in gevaar kan brengen.[11]

Noch het winningsplan, noch het ontwerpbesluit bevat een beoordeling waaruit blijkt dat de voorgenomen substantiële uitbreiding van de zoutwinning niet kan leiden tot een achteruitgang van de ecologische toestand van de Waddenzee of het bereiken van de KRW-doelstellingen in gevaar brengt. Er kan niet worden volstaan met de ongemotiveerde aanname dat geen andere relevante milieueffecten optreden. Het ontwerpbesluit is ontoereikend gemotiveerd en in strijd met artikel 4 van de Kaderrichtlijn Water.

Verouderd milieueffectrapport en gesplitste besluitvorming

De zoutwinning vindt plaats op basis van een milieueffectrapport dat dateert uit het jaar 2010 en dit rapport is inmiddels volstrekt verouderd. Er zijn in de tussenliggende 16 jaar veel nieuwe wetenschappelijke inzichten gekomen die logischerwijs niet zijn meegenomen in verouderde MER-rapport. Tevens zijn de omstandigheden sindsdien gewijzigd, onder andere door klimaatverandering. Onzekerheden over het behoud van de Ballastplaat en de bodemsamenstelling daarvan, zijn groter geworden sinds de start van de winning vanaf 2020. Maar ook de winning zelf verandert met dit nieuwe winningsplan, onder andere door het winnen van grotere hoeveelheden zout in een kortere periode. Het is dan ook noodzakelijk dat een nieuw milieueffectrapport aan dit project ten grondslag wordt gelegd in samenhang met de hiervoor genoemde passende beoordeling. Mede door de onwenselijke gescheiden besluitvorming over dit project met aparte besluiten over het winningsplan, het aanleggen van boorgaten en een natuurvergunning lijkt een nieuw milieueffectrapport ten onrechte niet nodig. Dit is in onze optiek weldegelijk nodig.

Hand-aan-de-kraan

Zoutwinning onder de Waddenzee moet voldoen aan de voorwaarden voor de hand-aan-de-kraan voor delfstoffenwinning onder de Waddenzee. Tot die voorwaarden behoort enerzijds een monitoringsverplichting en anderzijds dat de bodemdaling als gevolg van de zoutwinning nimmer meer mag bedragen dan de gebruiksruimte. Paragraaf 4.1.1 van het ingediende winningsplan[12] beschrijft die laatste voorwaarde en werkt dat uit in bijlage 7[13]. Dit betreft de voorwaarde die u in uw ontwerpbesluit het abiotische deel noemt[14].

De Waddenvereniging en anderen zijn van mening, dat u ten onrechte voornemens bent om in te stemmen met dit onderdeel van het winningsplan. Hieronder zetten wij uiteen waarom. De gebruiksruimte is gebaseerd op drie onderdelen:

---

[11] HvJ EU 1 juli 2015, C-461/13, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland eV / Bundesrepublik Deutschland* (*Wezer*), r.o. 50.
[12] Zie pagina 15 en 16.
[13] Pagina 39 – 41.
[14] § 5.2 ontwerpbesluit, zie pagina 8.

1. Sedimentatiesnelheid

Eerste onderdeel van de gebruiksruimte is de sedimentatiesnelheid. In dit geval betreft het specifiek de sedimentatiesnelheid in de betrokken kombergingen Vlie en Marsdiep. Die sedimentatiesnelheid is vastgesteld op 5 mm/jr in beide kombergingen en daarom behoeft dit uitgangspunt geen verdere bespreking.

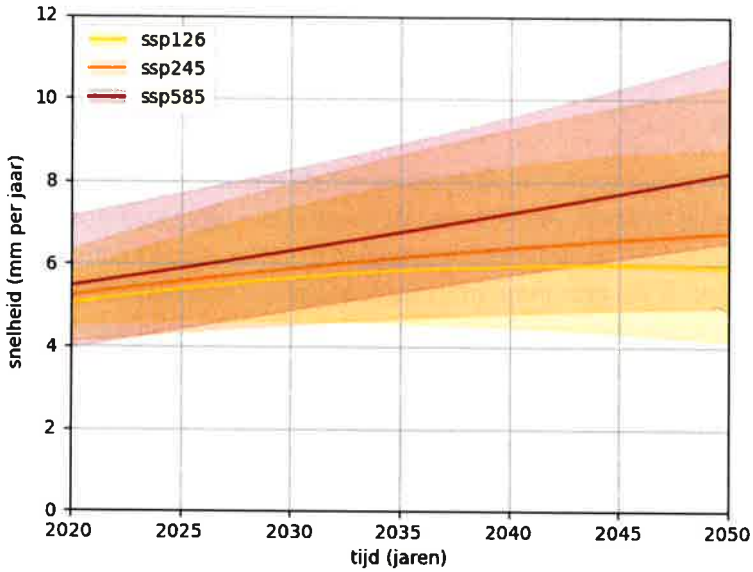
2. Relatieve zeespiegelsnelheid

Het tweede onderdeel dat de gebruiksruimte bepaalt is de snelheid van de relatieve zeespiegelstijging. De snelheid van de relatieve zeespiegelstijging wordt bepaald door de zeespiegelstijging tezamen met natuurlijke bodemdaling. Het verschil tussen de sedimentatiesnelheid (5 mm/jr) en de relatieve snelheid van de zeespiegelstijging wordt aangeduid als gebruiksruimte, die door u wordt vastgesteld. De uitgangspunten voor de hand-aan-de-kraan voor zoutwinning zijn gebaseerd op de hand-aan-de-kraan voor de gaswinning zoals omschreven in het uit 2006 daterende Rijksprojectbesluit gaswinning onder de Waddenzee en de daarbij gevoegde passende beoordeling (hierna passende beoordeling 2006)[15].
Het onderhavige winningsplan en uw ontwerp baseren zich voor de gebruiksruimte voor de zoutwinning op het gebruiksruimtebesluit van 24 april 2024 (hierna het gebruiksruimtebesluit). Het gebruiksruimtebesluit voldoet voor de eerste vijf jaren (het beleidsscenario) niet aan de eisen die daaraan moeten worden gesteld en is gebaseerd op een ernstige onderschatting van de snelheid van de zeespiegelstijging.

Dit komt door de wijze waarop de zeespiegelstijging voor de korte termijn wordt bepaald. Het gebruiksruimtebesluit is namelijk voor de eerste vijf jaren gebaseerd op een extrapolatie[16] van de in het verleden gemeten zeespiegelstijging langs de Nederlandse kust. In de passende beoordeling 2006 is de toenmalige gemeten zeespiegelstijgingssnelheid van 1,8 mm/jr niet alleen geëxtrapoleerd maar ook verhoogd met 38% tot 2,484 mm/jr met bovendien nog een versnellingsterm van 0,018 mm/jr2. Het gebruiksruimtebesluit 2024 gaat ook niet uit van de meest recente wetenschappelijke kennis over de snelheid van de zeespiegelstijging. Er is bijvoorbeeld geen of onvoldoende gebruik gemaakt van de Klimaatscenario's van het KNMI uit 2023 en de daaraan ten grondslag gelegde wetenschappelijke kennis[17]. In onderstaande grafiek is de snelheid opgenomen van de verwachte zeespiegelstijging volgens het KNMI bij verschillende SSP's[18]. Bij de SSP2-45 (het scenario dat in het advies van de UU ook wordt gehanteerd voor de langere termijn) is de verwachte snelheid van de zeespiegelstijging voor 2026 al 5,6 (4,4-7,3)[19] mm/jr, gecorrigeerd voor windeffecten en dergelijke, terwijl het gebruiksruimtebesluit voor 2026 uitgaat van 3,70 mm/jr. Die 3,70 mm/jr ligt nog ruim onder de onderste 5% percentiel (4,4 mm/jr) van

[15] Passende beoordeling van het Rijksprojectbesluit over de aardgaswinning vanaf de locaties Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen, 20 januari 2006, Bijlage 3 bij het Rijksprojectbesluit.
[16] Faculteit Geowetenschappen UU, Advies beleids- en richtscenario relatieve zeespiegelstijging Waddenzee 2024-2050, 31 januari 2024. Zie pagina 1 van de toelichting bij dit advies.
[17] Dorland, R. van et al. KNMI National Climate Scenario's 2023 for the Netherlands, 6 oktober 2023.
[18] Gebaseerd op Dorland et al. (2023), blz. 168.
[19] Tussen haakjes de 5% en 95% percentiel.

de verwachting door het KNMI uit 2023.

Figuur 1: Snelheid van de zeespiegelstijging aan de Nederlandse kust afgeleid uit de figuur op pagina 168 van Dorland et al. (2023)

Daar komt bij, dat vaststaat dat wereldwijd de snelheid van de zeespiegelstijging al 4,5 mm/jr bedroeg in 2023 (in 2024 kwam er wereldwijd zelfs bijna 6 mm zeespiegelstijging bij, maar dat was dan ook een extreem warm jaar) en dat de versnelling in de voorgaande jaren al 0,112 mm/jr2 was[20] (het gebruiksruimtebesluit gaat uit van een versnelling van 0,05 mm/jr2). Fysisch is er geen aanleiding om te veronderstellen, dat de zeespiegel aan de Nederlandse kust de wereldwijde stijging niet zal volgen omdat de Noordzee in open verbinding staat met de oceanen. Dat in het verleden de zeespiegelstijging aan de Nederlandse kust relatief lager was dan wereldwijd kwam voor een groot deel door windeffecten (de gebruikte waarden voor de Nederlandse kust zijn inmiddels gecorrigeerd voor die windeffecten) en mogelijk door het afnemen van de AMOC (golfstroom).

De gehanteerde gebruiksruimte is mogelijk gebaseerd op een achterhaald scenario dat de stijging van de zeespiegel kan onderschatten waardoor de huidige en toekomstige gebruiksruimte mogelijk te ruim is vastgesteld. Instemming met het ingediende winningsplan kan niet zonder een grondige herijking van het gebruiksruimtebesluit op basis van de meest recente kennis over de snelheid van de zeespiegelstijging. Immers, met het instemmen met het winningsplan geeft u ook een oordeel over de beschikbare

[20] https://sealevel.nasa.gov/news/282/nasa-analysis-shows-unexpected-amount-of-sea-level-rise-in-2024, geraadpleegd op 12 juni 2026.

gebruiksruimte op basis van de bodemdaling en de zeespiegelstijging. Frisia, als initiatiefnemer moet er toch op kunnen vertrouwen dat er bij dit besluit is uitgegaan van de meest recente gegevens op het terrein van de gebruiksruimte? In dit licht willen wij er op wijzen dat een onafhankelijk adviesorgaan u in 2021 adviseerde om jaarlijks de zeespiegelstijging te evalueren om te kijken of er nieuwe inzichten zijn met betrekking tot de zeespiegelstijgingsscenario's, dit vooral in het licht van de snel veranderende wetenschappelijke inzichten.[21] De Minister van EZK onderschreef deze conclusie en zegde een jaarlijkse evaluatie van de relatieve zeespiegelstijgingsscenario's toe aan de Tweede Kamer.[22] Wij gaan ervan uit dat u de recente gegevens deelt en meeneemt in uw komende besluitvorming.

3. Bodemdaling en remwegscenario

Het derde onderdeel van de gebruiksruimte is de bodemdaling. Dit betreft de snelheid van de bodemdaling als gevolg van de zoutwinning in cumulatie met andere oorzaken van bodemdaling onder de betrokken kombergingen van de Waddenzee. Aangezien het merendeel van de bodemdaling door deze zoutwinning plaatsvindt onder de komberging Vlie zal de aandacht daar vooral op gericht zijn. Door de versnelde winning in samenhang met de voorgestelde soft shut-in neemt de snelheid van de bodemdaling toe. In het ingediende winningsplan is niet inzichtelijk gemaakt hoe beide effecten inwerken op die bodemdaling. Dat inzicht in noodzakelijk om een juist oordeel te kunnen vormen over de juistheid van de te verwachten bodemdaling. Nu dat inzicht ontbreekt kunt u niet instemmen met dit winningsplan.
Daarbij valt nog op te merken, dat de soft shut-in in het winningsplan gekoppeld is aan de voort te zetten zoutwinning. Als dat inderdaad zo is, dan zal – omdat de zoutwinning vanwege het gebruiksruimtebeslag eindigt – die soft shut-in nimmer gerealiseerd kunnen worden, waardoor de na-ijl van de bodemdaling groter zal zijn dan nu verondersteld.
Uit het winningsplan (pagina 18) blijkt ook, dat het niet uitgesloten is, dat er gedurende lange tijd een na-ijl van de bodemdaling mogelijk is van 1 mm/jr. Maar zelfs als die na-ijl gedurende decennia in de orde van 0,016 mm/jr is in het kombergingsgebied Vlie zal daardoor in de toekomst de gebruiksruimte worden overschreden. Frisia heeft in het winningsplan daar geen rekening mee gehouden en gaat er ten onrechte van uit, dat de winning voortgezet kan worden tot aan de volledige opvulling van de gebruiksruimte zonder rekening te houden met de mogelijke na-ijl.

ESCO geeft in paragraaf 4.2.2 ook de mogelijke na-ijl van de gaswinning door Vermillion uit het veld Zuidwal, die doorloopt tot minimaal 2049. Uit het winningsplan van ESCO is niet af te leiden of deze na-ijl met voldoende zekerheid is vastgesteld. Waddenvereniging e.a. merken hierbij op, dat uit de grafiek op pagina 19 van het winningsplan blijkt, dat door de na-ijl van de gaswinning Zuidwal de gebruiksruimte voor de komberging Vlie met 100% zekerheid zal worden overschreden omdat binnen afzienbare tijd de gebruiksruimte nihil zal zijn. Dat geldt ook voor de overschrijding van de gebruiksruimte door de na-ijl van de zoutwinning, zelfs als de zoutwinning nu wordt gestopt. Wij vragen ons verder af waarom u instemt met een winningsplan voor vier cavernes, terwijl overduidelijk is, dat de derde en vierde caverne als gevolg van

[21] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021D26028&did=2021D26028 p.46
[22] https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29684-218.html p.7

het gebrek aan gebruiksruimte nooit aan de orde zullen komen.

Verantwoording en handhaving

Het winningsplan geeft (paragraaf 2.3, blz. 6) als winningshoeveelheid netto 1,4 Mton per jaar waarvoor 1,56 Mton bruto zoutextractie nodig is. Zoals hiervoor al aangegeven is dit bruto meer dan volgens de natuurvergunning (1,35 Mton). In de rapportages volgens de meet- en regelcyclus worden andere maten aangehouden, namelijk de cumulatief opgeloste zoutvolumes, open caverne volume, gebonden pekelvolume in sump en cumulatief convergentievolume (zie de mede er inzage gelegde jaarrapportage 2024). De gegevens in het winningsplan sluiten niet aan op de gegevens in de jaarrapportages, zodat handhaving op de winhoeveelheden onnodig bemoeilijkt wordt. Wij verzoeken u ESCO op te dragen gebruik te maken van eenduidige terminologie. Instemmen met een dermate gevoelige aanvraag waar gegevens niet op elkaar aansluiten kan de handhaving van een dergelijk vergunning onnodig lastig maken is onze indruk.

Afrondend

Nadat na jarenlange onzekerheid uiteindelijk het besluit dat de gaswinning bij Ternaard geen doorgang zou vinden volgde en de wijziging van de Mijnbouwwet in werking trad waardoor de Waddenzee beter beschermt wordt, waren de natuurorganisaties hoopvol dat het Werelderfgoed gespaard zou blijven van verdere mijnbouw. Iets wat bittere noodzaak is voor een gebied dat zo gevoelig is voor een stijgende zeespiegel.

Omdat het in de woorden van uw voorgangster Minister Sophie Hermans de Waddenzee een uniek natuurgebied is, gaan we ervan uit dat u de uiterste zorgvuldigheid betracht om de unieke en kwetsbare natuur van dit Werelderfgoed te behouden. Kunnen we ervan uitgaan dat u ESCO er van op de hoogte brengt dat zij pas kunnen aanvangen met hun activiteit als zij alle benodigde toestemmingen verkregen hebben? Bent u daarnaast bereid deze activiteit, voordat de besluitvorming plaatsvind, te melden bij Unesco, en daarnaast Unesco te vragen hun kennis en kunde in te zetten voor het behoud van het Werelderfgoed Waddenzee?

Wij gaan er van uit dat, zoals besloten door VN Werelderfgoed Comité, mijnbouw onverenigbaar is met de werelderfgoedstatus van de Waddenzee. Het voorzorgsbeginsel, de bescherming van de Outstanding Universal Value van het Werelderfgoed en de internationale verplichtingen van Nederland laten naar onze mening ook geen andere conclusie toe. Daarmee lijkt ons dat instemming met de aangevraagde uitbreiding van zoutwinning zowel juridisch als principieel niet mogelijk kan zijn.

Wij vragen u om te zorgen voor een volledige terinzagelegging van alle benodigde besluiten voor het project 'uitbreiding zoutwinning', een nieuwe passende beoordeling en-of een natuurtoets te laten maken, een nieuw zeespiegelstijgingsscenario te laten opstellen, een KRW-toets te doen , een nieuw MER te laten opstellen, een Heritage Impact Assessment te laten opstellen en de aangevraagde activiteit formeel aan te melden bij het Wereld Erfgoed Centrum in Parijs.

Het lijkt ons dat het ook voor u duidelijk zal zijn dat voor deze uitbreiding van zoutwinning onder de Waddenzee geen definitieve instemming verleend kan worden op basis van alle bestaande wet- en regelgeving.

Kortom wij verzoeken het huidige Kabinet om deze grootschalige uitbreiding van zoutwinning en het mogelijke verlies van de Werelderfgoedstatus van Nederlands enige natuurlijk Werelderfgoed te voorkomen. Uiteraard zijn wij altijd bereid onze zienswijze nader toe te lichten.

Hoogachtend,

i.o.

Tjeerd de Groot, interim-directeur Waddenvereniging

Mede namens de volgende organisaties:

- Vereniging Natuurmonumenten
- Vogelbescherming Nederland
- Wereld Natuur Fonds
- Friese Milieu Federatie
- Stichting Mobilisation for the Environment
- Stichting Advocaat voor de Aarde